

Röportaj

Konuşan: M. Doğan KARACOŞKUN

PROF. DR. MEHMET ZEKİ AYDIN:
ŞİDDET, ANNE BABADAN
ÖĞRENİLİR

Hocam öncelikle şiddetin tanımıyla başlayalım derseniz. En genel tanımıyla şiddet nedir?

Şiddet kelimesi, genel anlamda insanları yıldırma amaçlı yapılanları ifade etmek için kullanılmaktadır. Bir başka deyişle şiddet, bir kişiyi hırpalamaya yönelik yoğun bir öfke gösterisidir.

Peki, insan neden şiddet uygular? Bu, eğitimle ilgili bir problem midir? Herkes şiddet uygulamak isteğini mutlaka hisseder mi? Bu çerçevede insandaki şiddet duygusuyla ilgili ne söylemek istersiniz?

Eğitim açısından, şiddet duygusu ile şiddet davranışı arasındaki farkı ortaya koymak gerekir. Öfke veya düşmanlık duygusunun yoğun ve yıkıcı bir biçimde somutlaşmış şekline, yani davranış olarak ortaya çıkmış hâline şiddet davranışı diyoruz. Oyuncak yüzünden kapışan iki küçük çocuğun birbirine vurması, yetişkin birinin bir başkasını dövmesi, öldürmesi şiddet davranışlarıdır. Şiddet duygusu ise, duyulması engellenemeyen, ancak kontrol altına alınıp davranış hâline gelmemiş öfke duygusudur.

Çocuğunuzun duygularıyla davranışlarını birbirinden ayırarak onun kişilik kavramını geliştirmesine yardımcı olabilirsiniz. Meselâ, hepimiz zaman zaman birini dövmek, bizi çileden çıkararak birini neredeyse öldürmeyi göze alabilmek gibi duygular yaşarız. Ancak, aramızda bunu davranış biçimine getirenler, yalnızca duygularını kontrol edemeyenlerdir. Anneler babalar, zaman zaman çocuklarını dövme duygusuna kapılırlar. Bu duyguyu engelleyemedikleri için de, kendilerini

Prof. Dr. Mehmet Zeki Aydın kimdir?

1959 yılı, Konya ili Çumra ilçesinde doğdu. 1979'da Manisa İmam Hatip Lisesi, 1985'de de Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 1994'de A.Ü. S.B.E. Din Eğitimi Anabilim Dalında doktorasını tamamladı. Ankara'da 5 yıl imam hatiplik ve 5 yıl Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi öğretmenliği yaptı. 3 yıl Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğünde Eğitim Uzmanı olarak görev yaptı. 1994'de Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü, Din Eğitimi Anabilim Dalına Yardımcı Doçent olarak atandı. 1998'de doçent ve 2004'de profesör oldu. Hâlen Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Ana Bilim Dalında Felsefe ve Din Bilimleri Bölüm Başkanı olarak görevine devam etmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

kötü anne olmakla suçlayarak eziklik duyarlar. Oysa bu duyguya kapılmak çok doğaldır; doğal olmayan, bu duyguyu davranışa dönüştürmektir.

○ halde, şiddet duygusuyla şiddet davranışını ayırabilmek mümkün ise, bunu yapabilmenin yolu nedir? Daha önemlisi çocuklara bu konuda nasıl bir eğitim vermeliyiz? Örnek olarak onlarda

şiddet davranışından önce, şiddet duygusunu yok edebilme imkanımız var mıdır?

Çocuklar da şiddet duygusunu yaşarlar ve bu da çok doğaldır. Çocukları şiddet duygusunun olumsuz etkilerinden ve sonuçlarından arıtmak için, onların bu duygularını önlemeye çalışmamak gerekir. Böyle yapıldığı takdirde çocuğun

şiddet duygusunu bir potansiyel olarak içine gömmesine ve patlamak için fırsat kollayan bir yanardağ alevi hâline gelmesine yol açılmış olur. Çocuğa şefkat, sevgi, içtenlik, dostluk duyguları aşılanıp, şiddetin olumsuz yanlarını dengelenebilir. Her şeyden önce unutmamalıdır ki, şiddet davranışları doğuştan var olan bir duygu değil, öğrenilen bir şeydir. Şiddet duygusuna kapılan bütün çocukların ve hatta yetişkinle-

rin, bunları kendi anne babalarından öğrenmiş oldukları söylenebilir. Hiç kuşkusuz, kimse çocuğunu karşısına alıp da ona şiddet duygusu aşılama çalışmaz. Ne var ki, çocuklar şiddet duygusunu ve davranışlarını anne babalarına bakarak öğrenirler. Sürekli olarak şiddet hareketleri yapan, birbirine karşı fiili şiddet uygulayan, vuran kıran anne babaların çocukları da ister istemez önlerindeki modeli taklit edecekler ve onlar gibi olacaklardır. Anne veya babaların arada bir sınırlarını kontrol edemedikleri de olur elbette. Ama bunun sık sık tekrarlanması ve itiyat haline getirilmesi çocuğu olumsuz yönde etkiler.

Çocuğun şiddet duygusuna kapılmasını önlemek mümkün olmayabilir. Çünkü duyguların doğuşu kontrol altına alınmaz. Ancak, çocuğun şiddet davranışlarını engellenebilir ve yapılması gereken de budur. Arkadaşına vuran çocuğa “Vurma!” demek yetmez. Siz ilgilenmediğiniz bir anda, o yine vuracak; o anı kollamakla geçirdiği süre de şiddet duygusu kökleştirecektir. Çocuğun bu duyguyu yüklenmemesine çalışılmalıdır. Çocuğun kardeşiyle dövüşmesi engellenmek isteniyorsa, onun duygularını anlayışla karşıladığımızı belirtmek ve bu yolla boşalmasını sağlamalıyız. Çocuğa, “Kardeşine çok öfkelendiğini anlıyorum. İçinden onu bir güzel dövmek geliyor. Ama onu döveceğine, kum torbana ya da bir başka oyuncağa veya “şamar oğlanı” diye adlandırdığımız bebeğe vursan daha iyi ol-

maz mı?” gibi sözlerle onun bu duygularını yatıştırılmalıdır.

Hocam tam da burada sizden, özellikle anne-babalara, çocuklara karşı şiddet uygulanması konusundaki tavsiyelerinizi alsak...

Bu konuda anne babaları ilgilendiren iki noktayı açıklamak gerekir: Birincisi silahlar; ikincisi de şiddet ve korku olaylarını konu edinen sinema ve televizyon filmleri, kitaplar, resimli romanlar, vb. Şunu hemen belirtmek gerekir ki, evde hiçbir zaman silah bulundurulmamalıdır. Üzerlerinde silah taşıyanlar da, evlerinde silah bulunduranlar da hep kendilerini koruma gerekçesini öne sürerler, Oysa evde silah bulunması, ev halkının güvenliğini korumaktan çok, günün birinde isteyerek ya da istemeyerek kan dökülmesine neden olur veya en azından kan dökme duygusunu canlı tutar. Silahla oynarken kaza ile kendilerini, kardeşlerini, anne babalarını vuran çocuklar az mıdır? Az sonra unutulup gidecek eşler arasındaki bir tartışması, evde silah olmasının getireceği kıskırtma ile kanlı bir sona varabilir. Korunma gerekçesini bir yana atıp zorunlu hâller dışında, evde silah bulundurmaktan kesinlikle kaçınılmalıdır.

Teşekkür ederiz hocam.

Ben teşekkür ederim, böyle önemli bir konuda dosya hazırladığınız için.